

ÜMMÜ HAKİM

rime ise öldürüleceği korkusuyla Yemen'e kaçtı. Mekke'de diğer kadınlarla birlikte Ümmü Hakîm de Resûlullah'a biat ettikten sonra kocasının hayatının başlanmasını istedi. Resûl-i Ekrem ona teminat verince bu defa İkrime'yi geri getirmek için Hz. Peygamber'den izin aldı ve kölesiyle birlikte Yemen'e gitti; kocasını buldu ve ona Resûlullah'ın bütün düşmanlarını affettiğini, kendisine de eman verdiğini bildirdi ve onu Medine'ye dönmeye ikna etti. İkrime, Medine'ye gelip Resûl-i Ekrem'in huzurunda müslüman oldu; Resûlullah buna çok sevindi, onu ayakta karşılayıp kucakladı. Hz. Peygamber, Ümmü Hakîm ile İkrime'nin nikâhını yenileme gereğini duymamış, önceki nikâhlarıyla evlilikleri devam etmiştir (*el-Muvaṭṭaʿ*, "Nikâh", 46). Bu durum karısı kendisinden önce müslüman olan müşriğin nikâhı konusunda örnek teşkil etmiştir.

Ümmü Hakîm, İslâmiyet'i benimsedikten sonra müslümanların yanında savaştı. Kocasıyla beraber Bizanslılar'a karşı kılıcıyla çarpıştı. İkrime, Hz. Ebû Bekir'in hilâfeti döneminde yapılan Ecnâdeyn Savaşı'nda şehid olunca (13/634) mücahidler arasında bulunan Ümmü Hakîm, daha sonra ilk müslümanlardan ve Hz. Peygamber'in kâtiplerinden Hâlid b. Saîd ile nikâhlandı. Devamlı surette savaştıklarından 14 (635) yılında Dimaşk yakınlarındaki Mercisuffer'de savaşa ara verildiği bir sırada düşümleri oldu, ancak Hâlid evlendiği gün şehid düştü. Ümmü Hakîm'in, üzerinde gerdeğe girerken sürdürdüğü kokunun izi bulunurken savaşa devam ettiği ve içinde kaldıkları çadırın direğiyle yedi veya dokuz Bizanslı'yı öldürdüğü rivayet edilmiştir (İbn Sa'd, IV, 99; İbn Hacer, IV, 444; Hazrecî, s. 488). Sonraları, Ümmü Hakîm ile Hâlid b. Saîd'in evlendikleri Mercisuffer'deki yerin yakınında bulunan köprüye Ümmü Hakîm Köprüsü adı verildi. Ardından Ümmü Hakîm Hz. Ömer ile evlendi ve ondan Fâtıma adında bir kızı doğdu (İbn Sa'd, III, 266; V, 50). Ümmü Hakîm'in vefat tarihi kesin olarak bilinmemekte, ancak 14 yılında (635) öldüğü zikredilmektedir (Ahmed Halîl Cum'a, II, 365). Buna göre Hz. Ömer ile uzun süre evli kalmamış, çocuğu olduktan kısa bir süre sonra vefat etmiştir. İyi yetiştirilmiş, akıllı ve anlayışlı bir kişiliğe sahip olan Ümmü Hakîm'in fetih hareketlerine katılması sebebiyle ilmi faaliyetlere katılmadığı ve kendisinden hadis rivayet edilmediği anlaşılmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Abdürrezzâk es-San'ânî, *el-Muşannef* (nşr. Habîbürrahman el-A'zamî), Beyrut 1403/1983, VII,

170, 171; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 266; IV, 99; V, 50; VIII, 261; İbn Abdüber, *el-İstî'âb*, IV, 443-444; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk: Terâcimü'n-nisâ'* (Şihâbî), s. 501-506; İbnü'l-Esrîr, *Üsdü'l-gâbe*, VII, 321; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 443-444; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, XIII, 153-155; Hazrecî, *Hulâşatü Tezhib*, s. 488; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), VIII, 316-319; Ahmed Halîl Cum'a, *Nisâ' min 'aşri'n-nübüvve*, Beyrut 1412/1992, II, 355-365; M. Yaşar Kandemir, "Hâlid b. Saîd", *DİA*, XV, 287-288; Abdullah Aydınlı, "İkrime b. Ebû Cehil", a.e., XXII, 42-43.

AYNUR ÜRALER

ÜMMÜ HÂLİD

(أم خالد)

Ümmü Hâlid Eme bint Hâlid b. Saîd el-Kureşîyye el-Ümeviyye

Kadın sahâbi.

Adı Eme olmakla birlikte oğlu Hâlid doğduktan sonra künyesiyle tanındı. Babası Hâlid b. Saîd ilk müslümanlardan ve Resûl-i Ekrem'in kâtiplerindendi. Annesi de ilk müslümanlardan Ümeyme (Ümeyne, Hümeyme) bint Hâlid (Halef) el-Huzâiyye'dir. Hâlid ile Ümeyme müşriklerin baskısı yüzünden Habeşistan'a hicret etmek zorunda kaldı. Ümmü Hâlid ve kardeşi Saîd orada dünyaya geldi. 7 (629) yılında müslümanlar Medine'ye dönünceye kadar Ümmü Hâlid, Habeşistan'da müslüman göçmenlerden oluşan bir çevrede büyüdü. Habeşistan'dan Medine'ye dönmek üzere hazırlık yapılırken Habeşistan Necâşisi Ashame onları uğurlamaya geldi ve kendilerinden Hz. Peygamber'e selâmını götürmelerini istedi. Medine'ye vardıklarında Ashame'nin selâmını Resûl-i Ekrem'e bildiren grubun içinde çocuk yaşta Ümmü Hâlid de vardı.

Ümmü Hâlid'in hayatındaki en önemli olaylardan biri Resûlullah'ın ona bir elbise hediye etmesidir. Bir defasında Hz. Peygamber'e gönderilen hediyeler arasında üzerinde sarı, kırmızı ve siyah küçük desenler bulunan yünlü kumaştan bir elbise çıkmış, Resûl-i Ekrem de yanındakilere, "Bu elbiseyi kime vereyim?" diye sormuştu. Onlar cevap vermeyince Hz. Peygamber Ümmü Hâlid'i getirmelerini söylemiş ve elbiseyi ona giydirdikten sonra kumaşın üstündeki desenlere bakarak Habeş dilinde, "Ümmü Hâlid! Güzel, güzel (senâh, senâh)" diye iltifat etmiş, ardından da iki veya üç defa "Üstünde eskit, yenisini giy!" şeklinde dua etmiştir (Buhârî, "Cihâd", 188; "Libâs", 22, 32). Ümmü Hâlid aynı gün Hz. Peygamber'in arkasına geçerek sırtındaki nübüvvet mührünü ellemiş, onu gören babası kendisine engel olmak

isteyince Resûl-i Ekrem ona çocuğu rahat bırakmasını söylemiş (Buhârî, "Cihâd", 188; "Edeb", 17), böylece Ümmü Hâlid nübüvvet mührüne dokunan ender kişilerden biri olmuştur. Ümmü Hâlid bu elbiseyi ömrü boyunca sakladı. Elbisenin Resûlullah'ın hediyesi olduğunu öğrenenler kendisini ziyaret eder, ondan bu olayı anlatmasını ve elbiseyi kendilerine göstermesini isterlerdi.

Zübeyr b. Avvâm ile evlenen Ümmü Hâlid'in bu evlilikten Hâlid, Amr, Habîbe, Sevede ve Hind adlı çocukları dünyaya geldi. Ümmü Hâlid'in vefat tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber Zehebî onun en son vefat eden kadın sahâbi olduğunu tahmin etmektedir. Ümmü Hâlid'in uzun yaşamasında Hz. Peygamber'in ona elbisesini uzun süre giymesi yönündeki duasının etkili olduğu söylenmiştir. Kaynaklarda Ümmü Hâlid'in iki hadis rivayet ettiği görülmektedir. Bunlardan birinde Resûl-i Ekrem'den aldığı hediyeden söz edip nübüvvet mührüne dokunduğunu anlatmış, diğerinde Hz. Peygamber'i kabir azabından Allah'a sığınırken işittiğini söylemiştir (Buhârî, "Cenâ'iz", 87; "Da'avât", 37). Kendisinden tâbiîn muhaddislerinden Saîd b. Amr b. Saîd, Mûsâ b. Ukbe el-Medenî ve İbrâhim b. Ukbe el-Medenî rivayette bulunmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 100; IV, 97; V, 184; VIII, 234-235; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 20; İbnü'l-Esrîr, *Üsdü'l-gâbe*, VII, 325; Zehebî, *A'lâmü'n-nübüvâ'*, III, 470-471; İbn Hacer, *el-İşâbe*, VII, 506-507; VIII, 200, 517-518; a.m.f., *Tehzîbü'l-Tehzîb*, XII, 400; Ahmed Halîl Cum'a, *Nisâ' min 'aşri'n-nübüvve*, Beyrut 1412/1992, I, 197-207.

AYNUR ÜRALER

ÜMMÜ HÂNİ

(أم هانئ)

Ümmü Hânî' Fâhite (Hind) bint Ebî Tâlib el-Kureşîyye el-Hâşimîyye (ö. 50/670'ten sonra)

Hz. Ali'nin kız kardeşi, sahâbi.

Adı tam olarak tesbit edilememiş, Fâhite, Hind veya Fâtıma olabileceği zikredilmiştir. Kureyş kabilesi şairlerinden eski kocası Hübeyre'nin bir şiirinde ona Hind diye hitap ettiği kaydedilmektedir (İbn Hişâm, IV, 62-63). Babası Ebû Tâlib İslâmiyet'i kabul etmemekle birlikte annesi Fâtıma bint Esed, Ebû Tâlib'in ölümünden hemen sonra hicretten yaklaşık iki yıl önce müslüman oldu. Bu hanım, Hz. Peygamber'in sekiz yaşlarında amcasının himayesine girdiği günden itibaren altı veya sekiz çocuğu